
JOZEF IJSEWIJN

HUMANISME
i literatura neollatina

ESCRITS SELECCIONATS

EDICIÓ A CÀRREC DE
JOSEP LLUÍS BARONA

COL·LECCIÓ HONORIS CAUSA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
1996

Índex

Presentació	9
Nota de l'editor	11
DISCURSOS PRONUNCIATS EN L'ACTE D'INVESTIDURA	
<i>Laudatio</i> Acadèmica a càrrec del Doctor Josep Lluís Barona	15
<i>Lectio</i> pronunciada pel Doctor Jozef IJsewijn	23
ESCRITS SELECCIONATS	
I Una introducció general	
1. NEO-LATIN: AN HISTORICAL SURVEY	43
II L'humanisme italià i els Països Baixos	
1. GLI STUDI GRECI DI RODOLFO AGRICOLA	65
2. I RAPPORTI TRA ERASMO, L'UMANESIMO ITALIANO, ROMA E GIULIO II	87
III Joan Lluís Vives, l'humanista	
1. VIVES AND HUMANISTIC PHILOLOGY	107
2. SATIRICAL ELEMENTS IN THE WORKS OF J. L. VIVES	143
3. VIVES E LA POESIA	157
IV Literatura llatina en la Roma renaixentista i barroca	
1. POETRY IN A ROMAN GARDEN: THE <i>CORYCIANA</i>	171
2. SCRITTORI LATINI A ROMA DAL BARROCO AL NEOCLASSICISMO	191
3. MARCUS ANTONIUS MURETUS EPISTOLOGRAPHUS	211
4. JOHN BARCLAY AND HIS <i>ARGENIS</i> . A SCOTTISH NEO-LATIN NOVELIST	225

Presentació

L'any 1992 va ser un any de celebracions universals. Mentre el conjunt de la societat espanyola s'enlluernava amb la grandiositat d'efemèrides esportives i descobriments de nous mons, la Universitat de València consagrava aquella fita històrica a recordar un fet més modest i singular: el naixement del valencià més universal, Joan Lluís Vives. Vives havia nascut a València cinc segles abans, l'any 1492, i el fet constituïa un pretext excel·lent per promoure una reflexió d'ampli abast, a finals del segle vint, sobre la significació històrica, intel·lectual i cultural de l'humanisme en els inicis de la modernitat.

Un seguit de seminaris internacionals analitzaren monogràficament la imatge de Vives en la Il·lustració i el franquisme, la seua contribució al naixement de la pedagogia i la psicologia modernes, les seues idees sobre la dona en el marc de la cultura renaixentista, els seus escrits sobre dret, ciència, medicina i política, la importància filològica de la seua obra o la seua participació en els corrents de l'humanisme nòrdic; aquests foren alguns dels arguments que portaren a València durant tot un any especialistes d'arreu del món. L'organització d'un curs sobre Vives en col·laboració amb la Universitat Internacional Menéndez Pelayo i la publicació d'una antologia de textos de Vives, preparada per un col·lectiu de professors de la Universitat de València, va culminar amb el que probablement fou l'acte simbòlic més representatiu de *L'any de Joan Lluís Vives*: una exposició de les obres *princeps* i dels manuscrits de l'humanista valencià a la sala d'exposicions de la nostra Universitat i el nomenament com a doctor *honoris causa* del professor de filologia neollatina de la Universitat de Lovaina, Jozef IJsewijn, en un acte solemne presidit per Ses Majestats els Reis d'Espanya en el qual estigueren representades totes les institucions valencianes.

El llibre que ara teniu entre les mans és, tal vegada, l'epígon d'aquella remembrança que volia fer de Vives un punt de referència en la consciència de tots els valencians. Josep Lluís Barona, autor de la *laudatio* de Jozef IJsewijn en l'acte del seu nomenament com a doctor *honoris causa* per la Universitat de València, ha preparat una selecció de treballs del professor de Lovaina que gira al voltant de l'humanisme i la literatura neollatina, en el qual Joan Lluís Vives ocupa un apartat molt especial. Una vegada més, l'erudició filològica pot aportar claus significatives en el marc del debat actual sobre la modernitat i no sols conscienciar-nos de les arrels clàssiques de la nostra cultura, sinó també fer-nos més palesa encara la ineludible dimensió humana del coneixement i del progrés. Sens dubte, un contrapunt excel·lent per a indagar la nostra instal·lació en el món actual.

PEDRO RUIZ TORRES

Rector de la Universitat de València – Estudi General

Nota de l'editor

L'obra científica del Professor Jozef IJsewijn és àmplia i variada dins l'estudi de l'humanisme i la literatura neollatina. Abraça no sols un ampli ventall d'autors i corrents relacionats amb l'anomenat «humanisme nòrdic», sinó que també comprèn nombrosos estudis d'erudició filològica sobre l'humanisme italià i la seua relació amb el món intel·lectual centreeuropeu. La compilació de textos que hem seleccionat aspira a ser representativa d'aquesta pluralitat. Sempre amb una estreta i cordial col·laboració amb l'autor, hem procurat construir l'antologia a partir de dos criteris bàsics: oferir una visió general de la seua aportació intel·lectual i presentar un seguit de textos que poguessin ser reproduïts en el seu idioma original. La primera de les dues condicions ens ha fet estructurar l'antologia en quatre apartats, consagrats successivament a oferir una introducció històrica general a la literatura neollatina, a les relacions entre l'humanisme italià i els Països Baixos, a l'obra de Joan Lluís Vives i, finalment, a la literatura llatina en la Roma renaixentista i barroca. La segona condició –la que fa a la llengua dels textos– partia de la idea de voler oferir l'obra d'IJsewijn en la seua versió original. En un treball filològic com el seu, qualsevol traducció hagués estat difícil i discutible, cosa que ens ha fet no considerar una part important de la seua obra escrita en flamenc o en alemany. Amb bon o mal criteri, considerarem que l'anglès i l'italià eren idiomes més assequibles per als nostres lectors i l'abast de la seua obra feia possible concentrar els textos en aquestes dues llengües. Si el criteri és discutible, hem de dir en el nostre descàrrec que no s'ha quedat fora de l'antologia cap text que fos indiscutible. Així, doncs, són sis textos en anglès i quatre en italià els que reproduïm a la present antologia:

– «Neo-Latin: an Historical Survey», *Helios, a Special Issue*, volume 14, fall 1987, number 2 (Texas Tech University Press).

- «Gli studi greci di Rodolfo Agricola», *Quaderni del Giornale Filologico Ferrarese*, 12 (Ferrara, 1990).
- «I rapporti tra Erasmo, l'umanesimo italiano, Roma e Giulio II», *Erasmo, Venezia e la cultura padana nel'500, Atti del XIX Convegno Internazionale di Studi Storici* (Associazione Culturale Minelliana, 1995).
- «Vives and Humanistic Philology», *Opera Omnia de J. L. Vives* (València, Edicions Alfons el Magnànim - IVEI, 1992).
- «Satirical Elements in the Works of J. L. Vives», *La Satire Humaniste* (Lovaina, Peeters Press, 1994).
- «Vives e la poesia», *Antonio de Nebrija, Edad Media y Renacimiento* (Ediciones Universidad de Salamanca, 1994).
- «Poetry in a Roman Garden: The *Coryciana*», *Latin Poetry and the Classical Tradition* (Oxford, Clarendon Press, 1990).
- «Scrittori Latini a Roma dal Barocco al Neoclassicismo», *Studi Romani*, anno XXXVI, n. 3-4 (Roma, 1988).
- «Marcus Antonius Muretus Epistolographus», *La correspondance d'Erasmus et l'épistolographie humaniste* (Editions de l'Université de Bruxelles, 1985).
- «John Barclay and his *Argenis*. A Scottish Neo-latin Novelist», *Humanistica Lovaniensia*, vol. XXXII (Leuven, University Press, 1983).

No voldria acabar aquesta breu nota sobre l'edició sense agrair als responsables d'aquestes publicacions la seua amabilitat en autoritzar la reproducció dels textos. D'altra banda, una vegada més, ha estat un plaer treballar amb els excel·lents professionals del Servei de Publicacions de la Universitat de València, als qui mai reconeixem prou el seu esforç.

JOSEP LLUÍS BARONA
Universitat de València, estiu del 1996